

Oikeusrekisterikeskus
PL 157, 13101 HÄMEENLINNA

18/5/2016

87/00/2016

Liikenne- ja viestintäministeriö
Palveluosasto, Markkinayksikkö
PL 31, 00023 Valtioneuvosto,

Viite: Lausuntopyyntö LVM/2096/03/2015

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LIIKENNEKAAREKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAIEKSI

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Oikeusrekisterikeskukselta lausuntoa otsikon asiassa.

Oikeusrekisterikeskus toimii luonnoksessa mainittujen konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin, liiketoimintakieltorekisterin, rikosrekisterin ja sakkorekisterin rekisterinpitäjänä.

Oikeusrekisterikeskus on kiinnittänyt toimialaansa liittyen muistiossa huomiota seuraaviin seikkoihin.

1. Toimivallan siirto Liikenteen turvallisuusvirastolle liikennelupien osalta (II osa 1 luku)

Esitysluonnoksessa liikennelupien myöntäminen keskitettäisiin yhdelle valtakunnalliselle lupaviranomaiselle, Liikenteen turvallisuusvirastolle, josta tulisi myös tieliikenteen luparekisteriviranomainen.

1.1 Henkilö- ja tavaraliikennelupiin liittyvä hyvämaineisuuden tarkastaminen

Oikeusrekisterikeskus luovuttaa voimassa olevien säädösten nojalla ¹ henkilö- ja tavaraliikennelupien myöntämistä ja peruuttamista varten tietoja tällä hetkellä Etelä-Pohjanmaan ELY -keskukselle. Taksilupien myöntämistä ja vuosivalvontaa varten tietoja luovutetaan ² Etelä-Pohjanmaan, Lapin, Pohjois-Savon ja Uudenmaan ELY -keskuksille.

Tiedot liiketoimintakieltorekisteristä ja konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä

¹ Laki kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä (693/2006) 33 § ja joukkoliikennelaki (869/2009) 58 §

² Taksiliikennelaki (217/2007) 29 §

luovutetaan Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön kautta, velvoitteidenhoitoselvityksen muodossa. Rekisteritietojen luovutus tapahtuu konekielisesti suoraan Verohallinnon järjestelmään, eikä aiheuta Oikeusrekisterikeskuksessa henkilötyötä.

Rikos- ja sakkorekisterin tiedot luovutetaan suoraan Oikeusrekisterikeskuksesta, yksilöidyn tietopyynnön perusteella³. Luovutukset rekisterijärjestelmistä tapahtuvat tällä hetkellä manuaalisen käsittelyn jälkeen ja tämä aiheuttaa sekä ELY -keskuksessa, että Oikeusrekisterikeskuksessa manuaalista työtä.

Oikeusrekisterikeskus on julkaisemassa vuoden 2016 kuluessa valtion keskitettyyn sanomavälityspalveluun, kyselyrajapinnan rikos- ja sakkorekisterin tietojen luovuttamiseksi viranomaisille. Tavoitteena on viranomaisten välisen sähköisen tiedonsiirron lisääminen ja henkilötyön minimoiminen. ELY -keskus on ollut mukana kehitystyössä ja valtakunnallista liikennelupajärjestelmää kehitetään niin, että liikenne- ja taksilupiin liittyvät kyselyt ja tietojen luovutukset voidaan hoitaa konekielisesti suoraan rikos- ja sakkorekisteristä VALLU -järjestelmään.

1.2 Henkilötyö ja järjestelmämuutokset

Oikeusrekisterikeskus pitää ensiarvoisen tärkeänä, että uudistuksen toteutuksessa, rekisteritietojen siirto Liikenteen turvallisuusviraston järjestelmiin tulisi tapahtumaan konekielisesti ja pitkälle automatisoituna. Näin henkilötyöstä ei aiheutuisi kustannuksia virastoille. Tietojen siirron automatisointi ja uusien tietoliikenneyhteyksien avaaminen aiheuttavat kustannuksia. Tulevia kustannuksia on arvioitava tarkemmin myöhemmässä vaiheessa ja määrärahat muutoksiin on varmistettava.

2. Taksinkuljettajaa koskevat vaatimukset (II osa 2 luku)

Taksinkuljettajien ajotaitoa osoittavien vaatimusten lisäksi asetettaisiin taksinkuljettajan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyvänä vaatimus siitä, että taksinkuljettajalla ei saa olla taustalla eräitä rikoksia. Luonnoksessa esitetään, että taksinkuljettajaan sovellettaisiin samoja arviointikriteereitä kuin lasten kanssa työskenteleviin henkilöihin. Perusteluissa ei kuitenkaan selvitetä, miksi samoja säännöksiä on mahdollista soveltaa ja viittausta perustellaan ainoastaan lyhyesti matkustajaturvallisuuden varmistamisella.

2.1 Rikosrekisteriotteen pyytäminen

Rikostaustan tarkastaminen tapahtuisi pyytämällä rikosrekisteriote Oikeusrekisterikeskukselta ja esittämällä se työnantajalle, taksiluvan haltijalle.

Merkille pantavaa on, että lakiin ei esitettäisi vastaavaa rajausta kuin lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa (504/2002) ja rikosrekisteriote edellytettäisiin myös alle kolmen kuukauden

³ Luonnokseen on virheellisesti kirjattu (s.30), että velvoitteidenhoitoselvitys kattaa myös tiedot rikos- ja sakkorekisteristä

työsuhdetta varten. Luonnoksessa on eroavaisuus lain lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämislain kanssa. Laki lasten kanssa työskentelevien taustantarkastuslaki ei anna työnantajalle mahdollisuutta tarkastaa rikostaustaa kolme kuukautta tai alle kestävässä työ- tai virkasuhteissa. Nyt käsillä oleva ehdotus saattaa asettaa taksinkuljettajat eriarvoiseen asemaan muiden alojen työntekijöiden kanssa, koska rikostausta voidaan tarkastaa myös kolme kuukautta kestävässä tai lyhyemmissäkin työsuhteissa.

Toinen merkille pantava seikka on, että taksinkuljettajana toimiminen ei enää edellyttäisi viranomaisen arviota henkilön sopivuudesta. Sopivuuden tarkastaisi työnantaja ja tämän vuoksi teot olisi yksilöitävä niin, että sopivuus tai sopimattomuus olisi todettavissa ilman erillisiä arvioita. Käytännössä tässäkin suhteessa saatetaan asettaa taksinkuljettajat eriarvoiseen asemaan muiden alojen työntekijöiden kanssa, koska työnantajalla ei ole mahdollisuutta arvioida sopivuutta ja käyttää harkintaa työntekijän palkkaamisessa samalla tavalla kuin laissa lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämislain osalta on mahdollista.

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan tarkastamisesta ei tunne nk. jatkuvaa työntekijän valvontaa. Lain 3.1 §:n mukaan rikosrekisteriote esitetään työnantajalle silloin, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, jotka kuuluvat lain soveltamisalaan. Nyt käsillä oleva ehdotus saattaa asettaa taksinkuljettajat eriarvoiseen asemaan muiden alojen työntekijöiden kanssa, koska henkilö voidaan velvoittaa esittämään rikosrekisteriote myös työsuhteen kestäessä, kuitenkin enintään kaksi kertaa vuoden aikana.

2.2 Rikosrekisterilain muutos

Luonnoksessa ehdotetaan rikosrekisterilain 6 §:n uutta momenttia, jonka nojalla yksityinen henkilö saisi itseään koskevan otteen rikosrekisteristä taksinkuljettajan sopivuusvaatimusta varten. Momentissa viitattaisiin 2 momentissa tarkoitettuihin tekoihin, jotka ovat esteenä lasten kanssa työskenneltäessä ja lisäksi otteeseen merkittäisiin tieto rikoslain 23 luvun 1-8 tai 10 §:ssä tarkoitettuja liikenne rikoksista.

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on mainittu, että rikosrekisteriotteella eivät näkyisi teot, joista on annettu rangaistukseksi sakkoa. Huomattava on, että rikosrekisterilain 6.2 §:n nojalla luovutettavalle otteelle merkitään myös sakkorangaistukset rikoslain 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa taikka 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitettuihin rikoksista tuomituista sakoista, jotka on merkitty sakkorekisteriin. Näin ollen viittaustekniikka 2 momenttiin on virheellinen, jos sakkorekisterin tietoja nimenomaan ei haluta merkittäväksi taksinkuljettajalla luovutettavalle rikosrekisteriotteelle.

Koska kyseessä on rikosrekisteriote, jolle poimitaan rekisteristä tiettyä tarkoitusta varten erikseen määritellyjä rikosnimikkeitä, rikosrekisterilain selkeyden vuoksi olisi parempi kirjoittaa taksinkuljettajille luovutettavasta rikosrekisteriotteesta oma pykälänsä 6c §. Kuten esimerkiksi lasten kanssa toimiville vapaa-

ehtoisille myönnettävät otteet 6a § ja hankintamenettelyyn luovutettavat otteet 6b §⁴.

2.3 Henkilötyön arviointi

Kuten luonnoksessa on todettu, siirtyminen rikosrekisteriotteen käyttämiseen sopivuuden osoittamisessa lisäisi Oikeusrekisterikeskuksessa tehtävää työtä. Luonnoksessa ei ole kuitenkaan arvioitu, kuinka paljon rikosrekisteriottehakemuksia vuositasolla tulisi. Manuaalisesti noin 8.500 kpl otehakemuksen käsittelyyn ja lähettämiseen kuluu noin yksi henkilötyövuosi ja sähköisen asiointipalvelun kautta tuotettuna vastaava määrä on noin 20.000 kpl/htv. Vaadittava lisähenkilöresurssia on mahdollista arvioida, kun pyyntöjen määrä vuositasolla ensin arvioidaan.

2.4 Järjestelmämuutokset

Oikeusrekisterikeskus pitää ensiarvoisen tärkeänä, että uusi palvelu toteutetaan sähköisen asiointin kautta.

Oikeusrekisterikeskus on toteuttanut yksityishenkilön sähköisen asiointin oikeusministeriön asiointipalvelun kautta. Uuden palvelulajin julkaiseminen aiheuttaa muutoksia asiointipalveluun ja rikosrekisterijärjestelmään.

Arvio järjestelmäkustannuksista sisältäen Oikeusrekisterikeskuksessa tehtävän kehitystyön, järjestelmätoimittajalla tehtävän rikosrekisterijärjestelmän kehitystyön ja käyttöpalvelutoimittajalla tehtävän työn, on n. 130.000 €. Kustannusarviolle on saatu suuntaa elokuussa 2014 julkaistusta sähköisen asiointin palvelusta lasten kanssa työskentelevien rikosrekisteriotteiden hakemusten jättämiseksi ja käsittelemiseksi. Kokonaiskustannukset palvelun toteuttamisesta olivat n.150.000 €.

3.

Liikenneluparekisteri

Luonnoksen V osan 1 luvussa on säädetty liikenneluparekisteristä. Oikeusrekisterikeskus haluaa kiinnittää huomiota salassa pidettävien rikos- ja sakkorekisteristä saatujen tietojen käsittelyyn, osana liikenneluparekisterin tietosisältöä.

Rikosrekisterin tiedot on pidettävä salassa rikosrekisterilain mukaan⁵ ja sakkorekisterin sisältämät rikokseen ja rikosoikeudelliseen seuraamukseen liittyvä tiedot on pidettävä salassa sakon täytäntöönpanolain mukaan⁶. Liikenteen turvallisuusviraston rikos- ja sakkorekisteristä saamat tiedot merkittäisiin liikenneluparekisterin käyttörajoitettuun osaan. Luvun 2.4 §:ssä on perustellusti mainittu, että tiedot on kuitenkin hävitettävä heti kun ne ovat käyneet tarpeettomiksi. Poistosäännökset tulee varmistaa perustettavassa liikenneluparekis-

⁴ Hankintalain kokonaisuudistus ja rikosrekisterilain muutos tulee arvion mukaan voimaan loppuvuodesta 2016.

⁵ Rikosrekisterilaki 3 §

⁶ Laki sakon täytäntöönpanosta (672/2002) 50 §

terijärjestelmässä. Käytännössä tiedot tulee poistaa heti lupa-asian valitusajan päättyessä.

Luonnoksen V osan 1 luvun 3 §:ssä on säädetty liikenneluparekisterin tietojen edelleen luovuttamisesta. Säännöksen mukaan Liikenteen turvallisuusvirastolla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus luovuttaa saamiaan tietoja toiselle viranomaiselle sille laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi.

Huomioitava on, että rikosrekisterin tietoja koskee edelleen luovuttamisen kieltö⁷. Viranomainen ei saa luovuttaa rikosrekisterin otetta tai siihen sisältyvää tietoa muulle kuin sen asian asianosaiselle, jonka käsittelyä varten ote on saatu, tai toiselle saman asian käsittelyyn osallistuvalla tuomioistuimelle tai viranomaiselle. Edellä mainittuun viitaten, Liikenteen turvallisuusviraston saamia rikosrekisterin tietoja ei voi luovuttaa toisen lupa-asian käsittelyyn.

4. Liikenteen turvallisuusviraston tiedonsaantioikeus rikos- ja sakkorekisterin tietoihin (IV osa 3 luku 2 §)

Liikenteen turvallisuusviraston tiedonsaantioikeudesta salassa pidettäviin rikos- ja sakkorekisteriin säädetäisiin 4 momentissa. Viittaus tiedonsaantioikeuteen rikosrekisteristä on tarpeeton ja sen voi poistaa. Rikosrekisterilain 3 §:n mukaisesti, rekisterintietoja saa luovuttaa, siten kuin rikosrekisterilaissa säädetään. Oikeusrekisterikeskus luovuttaa rikosrekisteritiedot 3 §:n ja 4a.1 §, 2 kohdan nojalla Liikenteen turvallisuusvirastolle viranomaisen lupaa tai hyväksyntää varten.

Johtaja

Ritva-Liisa Raatikainen

Rekisteripäällikkö

Teemu Mikkola

⁷ Rikosrekisterilaki 11 §

Postiosoite

PL 157
13101 Hämeenlinna

Käyntiosoite

Vanajantie 10 B
13110 Hämeenlinna

Puhelin

029 56 65631

Telefax

029 56 65703

Sähköposti

oikeusrekisterikeskus@om.fi

